

IVA TAJOVSKÁ

**ODPUŠŤ,
ŽE JSEM
SE VRÁTIL**

PROSTOR

Iva Tajovská
Odpusť, že jsem se vrátil

PROSTOR

**IVA TAJOVSKÁ
ODPUŠŤ,
ŽE JSEM
SE VRÁTIL**

PROSTOR | PRAHA | 2018

© Iva Tajovská, 2018
© PROSTOR, 2018
Cover picture © shutterstock/isifa, 2018
Illustration © Zdeněk Šašek, 2018

ISBN 9788072603862

Autorka děkuje Ministerstvu kultury České republiky
za poskytnutí tvůrčího stipendia na vytvoření tohoto románu.

Návrat

Doufá, že se mu podaří dorazit za světla. Nebe načechrané nevlídnými mraky ukrajuje už i tak krátký den. Zlobí se na každou promarněnou minutu, která ho oddaluje od setkání.

Cesta domů vlakem nebrala konce. Už byl nasycen pohledu na zasněžené Alpy provrtané tunely. Na města, jež znal jen z map. Těšil se na českou krajinu. Na českou řeč, která ho brzo obklopí.

Unavený, přesto plný nadšení hovořil s ostatními o tom, co bude doma jinak. Lépe. Natěšení muži, hrdí na příležitost vidět před odjezdem z Itálie pana profesora Masaryka, se choulili do deky. Čím více postupovali na sever, tím citelněji na ně dorážel chlad. Hodiny úmorného kodrcání přerušovaného nespočetnými zastávkami jim zpříjemňovalo rozechvělé očekávání - až vystoupí z vlaku, dotknou se půdy své rodné země s novým názvem - Československá republika. Vlasti, která je na ně hrdá.

Před několika hodinami se Vojta v Praze rozloučil s bratry, se kterými sdílel poslední měsíce. Přátelsky. Beze smutku. Každý z nich spěchal za svými.

Z pardubického nádraží se Vojta kodrcá do Chrudimi vozem poštovní služby taženým volem. Před válkou vyprávěl synům i dětem ve školních lavicích, že do několika málo let budou poštu v celém Rakousku-Uhersku rozvážet automobily, které nahradí zastaralý dopravní prostředek - vozy tažené koňmi. Sevře ho pomyslení,

že tady válka pokrok zastavila. Ba co víc, posunula zpět, zatímco jinde ho rozvinula a pak zneužila. Jako by nestačilo, že se po cestě z Prahy setkával se ženami na místech, kde dřív pracovali výhradně muži. Úřednice seděla i na poštovním úřadě, kam se šel poptat po možnosti svézt se poštovním vozem. Hubená, upjatá, nakrátko ostříhaná. Žena nežena.

„Čekají nás lepší časy. Každý bude dělat to, co mu přísluší. Naše mladá republika má obrovský potenciál!“ ubezpečuje sebe i starého, nahrbeného vozku, kterému se zařezávají opratě do rozpraskaných rukou. Od rána je na nohou. Trápí ho revmatismus, je mu zima a má hlad. Padá mu ospalá hlava a není mu do řeči.

Zmožený vůl se trmácí k nesnesení pomalu. Kdyby Vojta z Pardubic vyrazil pěšky, bylo by to možná i rychlejší. Vyskakuje z povozu už před Chrudimí. Pohlédne na vzdalující se vůz, na kterém se klinká skomírající petrolejová lampa.

Přehazuje si tornu přes rameno. Rozhlédne se a zhluboka nadechne. Šero houstne. Do těla se mu zakusuje mrazivé vlhko. Nevšimá si toho. Jde čím dál rychleji. Nohy mu podkluzují po tenké vrstvě sněhu. Už jenom čtyři kilometry! Čím blíže domovu je, tím větší stesk a touhu pociťuje.

Janovice. Morašice. Už jen kilometr podél lesa z mírného kopečka!

Utíká.

Anna přidržuje starce jednou rukou a druhou naklepává polštář s otiskem jeho hlavy. Uhlazuje lněné prostěradlo a pak jeho vlhké, přeležené vlasy. Dává mu napít bylinkového čaje z otlučného hrnku. Tchán je

jako věchýtek. Opatrně ho ukládá a přitahuje duchnu k jeho bradě. Pohladí ho. Ne ze slušnosti ani ze zvyku, ale podvědomě, z potřeby dotknout se muže, který k ní vzhlíží a očima děkuje za sebemenší posluhu.

Už ani necítí tíhu zodpovědnosti, které se obávala, když poprvé nemohl bez pomoci vstát. Potřebovala čas, aby přijala, že z muže, který pro ni symbolizoval autoritu, důstojnost, moudrost a oporu, se stal člověk, kterého zesláblé tělo uvěznilo na lůžku. Jeho nečekaná závislost ji zprvu lekala. Záhy však obrousila počáteční pochybnosti i předsudky a přetavila je do rutiny, která se stala součástí každodennosti.

Usměje se na něj a on jí úsměv oplatí. Je jako zrcadlo. Mojmír vnímá její nálady, obavy a starosti. Má celé dny a noci na to, aby o nich přemýšlel v nenáviděné posteli kopírující jeho nemohoucnost. Prožívá je s ní, ale nemluví o nich, jen opotřebovaným hlasem vyslovuje nová slova povzbuzení. Hledá je stále obtížněji. Hovoří s ní o naději, která i jeho samotného drží nad vodou. To unavené slovo každým dnem ztrácí kousek vzletnosti a vpíjí se do každé skuliny jeho malé světničky. Je pomačkané, jak se lopotně dere ven, aby je oba provázelo po následující den a ulehčilo jim.

„Hezky se vyspěte, tatínku,“ říká jako každý večer. Stahuje knot petrolejky. Odchází a nechává pootevřené dveře.

„I ty, Aničko. A děkuju,“ říká Mojmír to, co pokaždé. S námahou zvedá do tmy ruku, aby mohl zamávat.

Anna v kuchyni mívá proutěnou mísu s naleštěnými jablky, křížalami a sušenými švestkami. Položila ji na stolek pod oknem tak, aby na ni tchán přes den viděl. Mrzí ji, že je tak prostá. Letos se neurodily ani

vlašské ořechy a na výrobu slaměných ozdob neměla čas ani myšlenky.

Ještě loni se s Hynkem i tchánem dívala na zavěšené křížaly a ručně dělané ozdoby na větvičkách stromku, které rozhoupalo teplo sálající z kamen. Ale i kdyby dnes měla sebelepší vánoční výzdobu, netěšila by ji. Vůně větve smrčku oživuje vzpomínky na Vánoce radostné. Všechno se v ní sevře. Pokouší se je zapudit. Aby nezraňovaly. Nečeřily. Ale copak to jde? Je to podobné, jako by vyháněla vyzáblé kotě žadonící na prahu o kus jídla.

Usedá ke stolu. Zavírá oči a studenýma rukama si podepírá hlavu. Potřebuje několik minut jen pro sebe, kratičký čas na odpočinek. Ještě ji čeká škopek plný nádobí. Nachystání dřeva. Pak už jen vytření prkenné podlahy. Potom, snad, několik hodin spánku. A ráno nanovo - vstávání do zebavé tmy, práce kolem hospodářství, Mojmira a domácnosti. Svátek nesvátek.

A čekání.

Vstává. Narovnává záda a míří ke dřezu. Do škopku přelévá horkou vodu z plechového hrnce hovícího si po celý den na kamnech. Přisypává pár zrněk sody. Cinkot nádobí ji uklidňuje. Nespěchá. Ani s úklidem, ani do postele, která jí nejspíš přinese zase jen sychravé bdění.

Dveře do stavení vrzly jinak než obvykle. Anna se zastaví v pohybu, pak ponoří ruce ke dnu, aby voda odnesla tenoučkou bramborovou slupku zachycenou na hřbetu. Neotáčí se. Chce zadržet závan naděje.

Zaslechne žuchnutí předmětu o podlahu. Místností zavane cosi povědomého. Milého. Blízkého.

Který?!

Ucítí známou vůni. Je promísena s pachem kovu a zatuchliny. Otáčí se nejpomaleji, jak jen to jde.

Kéž by oba!

Jeho úsměv vyplněný silnými zuby září v uprášeném obličejí. Bezděčným pohybem si přihlazuje vlasy a vousy. Opráší uniformu, jako by se na jeho zevnějšku ještě dalo něco vylepšit. Napřahuje nedočkavé ruce.

Anna radostně vykřikne. V kratičké naději pohlédne za něj.

Sám?

Sám. Ale prvního má doma!

„Vojto! Díky Bohu!“

Tisknou se k sobě. Horko vyvěrající z jejich hrudí se přelévá z jednoho do druhého.

„Aničko moje,“ šeptá její muž.

Anna chce oddálit okamžik, kdy se od sebe odpoutají, a on se na ni zblízka zahledí. Slabé světlo svými stíny dokresluje všechny nedostatky unaveného obličjeje. Netuší, že stejného se obává i Vojtěch. Oba vědí, že jejich tváře poslední roky poznamenaly, a ani jeden si nepřipustil, že totéž se může týkat i toho druhého, uchovaného v paměti z okamžiku posledního loučení.

Anna se choulí v jeho náručí.

Vojta by chtěl říct, že nejhorší mají za sebou, teď je nic nerozdělí, protože od této chvíle bude všechno už jenom dobré. Ale přijde mu to najednou příliš knihomilské.

Vnímá tlukot jejího srdce. Zase vdechuje heřmánek, který, co pamatuje, patří k jejím vlasům. Všechno se v něm sevře. Je doma. Zaplavuje ho pocit pohody a bezpečí.

Obává se, že cokoliv by v tuto chvíli vyslovil, by znělo sentimentálně. A pokud přece jen ne, zradil by ho hlas.

„Moje milá ženo,“ vytvarovala alespoň jeho ústa, ale zvuk nevyšel. Tolikrát tato tři slova psal do dopisů a na korespondenční lístky. Když ještě mohl. Tenkrát se do

nich vkrádal nádech loučení a smrti. Možná právě proto je teď nevyšloví.

Ještě více ji k sobě přitiskne. Dotýkají se ho její žebra. Leká se její křehkosti.

Znovu nasála jeho vůni promísenou něčím neznámým a vyklouzla z jeho náruče. Zůstává před ním stát se sklopenou hlavou.

„Aničko, je tam někdo?“ ozve se z vedlejší místnosti chraplavý hlas.

Vojtěch sebou trhne a pospíchá za ním. Prkna podlahy pod jeho kroky rozehrají radostnou melodii.

Anna stojí ve dveřích do Mojžírovy světnice. Pozoruje, jak se její muž naklání nad postelí, opatrně suše ruce pod svého otce a tiskne ho k sobě. Vidí spore osvětlená záda Vojty objímajícího vláčného starce. Vnímá jeho rozpaky. Nelze rozeznat, kterému z mužů patří přidušený vzlyk. Hledí na mužské sousoší a cítí nápor kratičkého štěstí, v něž už nedoufala.

„Vánoční zázrak!“ vydechne Mojžír.

Vojta se snaží, aby na něm nebyla znát bezradnost, když s Annou, z každé strany jeden, vedou otce do kuchyně a usazují ho ke stolu. Je zaskočen jeho slabostí a bezmocností. Když ho viděl naposledy, byl to stárnoucí muž stále ještě plný síly, který s občasnou výpomocí zastal práci v malém hospodářství. Vybavuje se mu, jak se s ním šel pozdravit před posledním návratem z dovolené zpět na frontu. Loučil se se vzprámeným, opáleným mužem se šlachovitými rukama. Vedl na pole posledního voľa, který jim zbyl. Musel myslet na to, jak se k otcovu silnému tělu nehodí hlava s bílou kšticí a obličejem plným vrásek a skvrn.

Muži usedají ke stolu.

„Máš hlad,“ Anna oddaluje okamžik, kdy zazní dvě otázky, které zlověstně poletují ve vzduchu. Odpověď na první bude s otazníkem, na druhou nevyslovitelná. Chystá se do spížírný pro kus chleba a porcelánový hrnek s tenkou vrstvou sádla u dna. Loudá se.

„Počkej,“ zastavuje ji Vojta, shýbne se k torně a pozvolna do středu stolu pokládá konzervy, slaninu, klobásy a chleba. Zakrajuje se do bochníku a pak stejným nožem otevírá konzervu. Kusy masa pokládá na krajíce a podává je ženě a otci. Třetí drží v ruce a rozhlíží se.

„Kde se toulá Hynek? Aničko, podej talíř.“

Mojmír s Annou zabodnou pohled do stolu.

Vojta znejistí. „O Vánocích by měla být rodina pohromadě.“

Mlčení Vojtu stále více znepokojuje. Dívá se střídavě na mlčícího otce i ženu a hovoří stále nejistěji. „Však už je to mladý muž, nemusí sedět stále doma. Nemohl vědět, že se vrátím právě dneska.“

Mojmír dlouze odkašlává a položí netknuté jídlo na stůl. „Hynka nám vzala chřipka,“ hovoří tiše. Vojta na chvíli zadoufá, že se přeslechl. Nevěřicně pohlédne na Annu.

Žena hovoří ještě tišeji. „Neměli jsme jak ti dát vědět.“

Vojta zírá před sebe. „To není možné,“ hlesne. Tichý hlas je nakažlivý.

Mojmír se snaží sedět vzpřímeně. Pěstmi se opírá o stůl. „Já ji přežil. Měla si vzít mě, beztak jsem tady už jenom na obtíž.“

„Je... přece silný... mladý,“ chce se křičet Vojtovi, ale sevření hrdla mu nedovolí víc než pokorný, smlouvavý tón.

„Byl,“ Anna se zajímne, ale má potřebu to vyslovit, dokud to dokáže. „Děsila jsem se každého dne, který válku natahoval. Rukovali už i sedmnáctiletí. Místo toho...“

Vojtova hlava se rozklíná do trhavých pohybů. Rozhlíží se kolem sebe. „A František?“

Mojmír i Anna utíkají před Vojtovým pohledem.

„Co je s ním!?“

Mojmír sbírá sílu k odpovědi.

Vojta netrpělivě zvyšuje hlas. „Co je s Františkem!?“

„Nevíme,“ vzlykne Anna. Tolik se snažila, aby ji nepřemohl pláč. Odchází z místnosti.

Mojmír se dívá na dveře, které pohltily Anninu nahrbenou postavu.

„Zvládla všechny válečné útrapy. Když přišla ta nešťastná chřipka, ta, co o ní říkali, že je ze Španěl, dělala všechno možný, aby nás zachránila. Co horšího se může stát matce? Hynek...“ Mojmír rozrušením nedopoví a pokračuje až po chvíli. „A František? Je ne-zvěstný. Ta nejistota je děsivá. Člověka užírá víc než špatná jistota.“

Vojta hlučně odkládá nůž a chléb s vrstvou masa a odsouvá ho od sebe. Zavírá oči. Ukrývá si obličej do dlaní v zchromlé naději, že ho uchrání před špatnými zprávami.

Za oknem stavení se začínají snášet vločky. Před dopadem na zem rozverně zakrouží, aby si užily své krátké existence v Polabí, obvykle tak skupém na sněh.

Stavením se pohybují tři lidé. Každý z nich cítí, že by měl utěšit toho druhého, ale ani jeden z nich k tomu nemá dost síly.

Uprostřed kuchyně stojí dřevěná vana. Vojta se noří do horké vody. Anna malým, vyšetřeným kouskem mýdla umývá mužova záda. Pak mu podává dlouhou košili, kterou vyndala ze skříně s pečlivě vyrovnaným, letním sluncem vyběleným prádlem proloženým svazkem usušené levandule zašitým v kousku plátna.

Neviděli se téměř dva roky. Tak dobře se znali, tolik o sobě věděli. Vycítili myšlenky druhého. Mnohokrát o zlomek vteřiny dřív jeden vyslovil to, co se chystal říct druhý. „Měj si svoje nápady. Svoje myšlenky,“ nako se na sebe zlobili a přitom byli rádi, že mají tolik společného. Někdy si zahráli hru na tajemství, aby měli pocit, že existuje něco, týkající se sice obou, ale přesto patřící jen jednomu. Ale pak to stejně ani jeden z nich nevydržel, svoje umělá tajemství si prozradili a smáli se téhle naivní hře. Vychutnávali si svoji spřízněnost, o které se domnívali, že je činí výjimečnými.

Teď oba mlčí. Každý den jejich odloučení zastřel kousek toho, co je tak úzce pojilo a co dřív považovali za samozřejmé.

Odloučení a špatné zprávy ochromily jejich ústa. Místností se ozývají zvuky vody a vrzající prkna podlahy. Z vedlejší světnice se nese šustot peřin a Mojmírovo převalování.

Vojta leží s Annou v úzké posteli pod oknem v druhé části prostorné kuchyně. Zírají do tmy. Je to snad poprvé, kdy se před usínáním vzájemně nedotýkají.

„Měl všechno před sebou. Byl tak chytrý. Nadaný. Zdravý,“ duní do noci Vojtův hlas.

Anna se k němu natočí. „Viděl ses v něm. Doktor, inženýr, vědec nebo malíř. Ani náhrobní kámen nemá.“

„To zařídím. Co nejdřív.“

Anna se obrátí k muži zády. „Byl jsi pryč tak dlouho,“ nedokáže se ubránit vyčítavému tónu.

Vojta pohladí Annu po vlasech. Přitiskne se k ní. Snaží se hovořit povzbudivě. „Františka budeme mít co nevidět doma.“

„Slehla se po něm zem.“

Vojta se pokouší, aby to znělo přesvědčivě, protože doufá, že pak i on tomu uvěří. „Vrátí se.“

„A pak? Co bude dál?“ ptá se Anna.

Je překvapený její otázkou. „Co by? Učitelů je teď málo.“

Anna si přitahuje peřinu přes ramena. „Všech mužů je málo.“

Anna vstává do šera. Už zametla poprašek sněhu na dvorku, tak tenoučký, že ani neotiskl stopy hladových ptáků. Nachystala snídani a čeká, až se Vojta probudí.

Když se probral, posadil se na kraj postele. Rozhlíží se kolem sebe, jako by si potřeboval v hlavě srovnat, kde je. Zlomek radosti přehluší uvědomění si, kdo chybí.

Dlouze se umývá v lavoru se studenou vodou. Upravuje si vousy před zrcátkem visícím na skobě mezi malými okny kuchyně.

Anna pokládá snídani na stůl a kradmo sleduje mužovo počínání. Vybavuje se jí okamžik, kdy se holil v jejich útulném chrudimském bytě. Ne s nehybnou tváří jako dnes, ale s bezstarostným úsměvem navozujícím příslib pohody na celý den. Pečlivě nabroušená břitva odkrajovala jeho černé vousy. Sledovala ho a nemohla se nabažit té pro ni intimní chvíle, kdy se Vojta upravoval, aby pak společně usedli ke stolu. Zblízka se

dívala na svého pohledného, oduševnělého muže vonícího čistotou, ze kterého vyzářovala harmonie a sebejistota. Povíдали si o všem, co ji zajímalo. Obdivovala jeho přehled, bystrost a pohotovost.

Ani po letech z ní nevyprchal úžas nad tím, co všechno zná. Později ráda sledovala, když rozprávěl s jejich dorůstajícími syny, odpovídal na jejich otázky a s trpělivostí dohledával odpovědi, které ještě neznal. V jejich bytě se vršily knihy, až se bála, že další, které přinese, se už nikam nevejdou. Po večerech v nich listovala a představovala si, že jednou všechny přečte, aby i ona měla pohotové odpovědi na stále zvědavější otázky Hynka i Františka. Věděla, že nikdy neskldí tolik uznání a obdivu jako jejich otec, který u svých synů dokázal vytušit jejich zájmy a talent, aby je pak rozvíjel. Stačilo, aby František zlobící se na nudnou rovinnou krajinu projevil zájem o hory, a Vojta sehnal knihy o zdolávání skal a horolezectví, atlasy, mapy a glóbus. Až se na něj zlobila, že kluka podporuje v jeho divném zájmu, který mu je k ničemu, místo toho, aby se pořádně učil a dotáhl to přinejmenším na řídicího učitele, jako jeho otec.

A Hynek? Její světlouhlý chlapec s jemnými rysy se jí stále vybavuje s pokrčenýma nohama a knihou na břiše, jak listuje v herbáři nebo jak se s povolenými koleny hrbí nad mikroskopem a popisuje kdekou šupinu, minerál nebo okvětní lístek. Když mu bylo dvanáct, dostal od otce malířskou výbavu. Od té doby se nemohl odtrhnout od stojanu, který představoval z místa na místo, hledal správné světlo, úhel, motiv, model, aby namaloval takový obrázek, s nímž byl spokojený otec i on sám.

V Anně se všechno sevře, když pohledem zavadí

o obraz, na kterém jsou v dolním rohu vepsány iniciály *H. S.* Je na něm ona před šesti roky na zahradě uprostřed růží. Na hlavě má slamák s bledozelenou šerpou. Rozpuštěné světlé vlasy se jí vlní až k prsům a bílý lem plátěných šatů je zvlhlý rosou. Když jí Hynek pyšně předával tento zarámovaný obraz, cítila k němu obdiv, který se mísil s pýchou a štěstím. Její syn, tenkrát ještě dítě, dokázal vystihnout detaily na jejích šatech i výraz štěstí a vnitřního klidu v její tváři. Prožívali hezké období. Neuvědomovala si to. Považovala to za přirozenou součást jejich života a nepřipustila si, že by to někdy mohlo být jinak. Co by dnes dala za to, kdyby se zase mohla zlobit na svoje nepořádné mužské, kteří koukají do knih, atlasů, hvězd, sní o dobrodružných cestách do hor nebo stojí před rozmalovaným plátnem a nechávají po sobě nepořádek. Kéž by se zase naoko na ně mohla zlobit, hubovat jim a přitom se o ně starat!

Vojta se doholil. Osušil břitvu a odložil ji do dřevěné krabice na holicí potřeby, kterou mu darovala poslední předválečné Vánoce. Jeho povadlá ramena žalují na jeho skleslost. Anna se ho pokouší povzbudit, ale vlastní smutek její úsměv mrzačí.

Usedá proti ní s pečlivě upravenou, intelektuálskou bradkou. Anna má chuť se schoulit do jeho náruče. Vojta ji přitahuje k sobě, posazuje na klín a rty se dotýká její tváře. Jeho vůně čistoty a teplo do ní vstupuje a dává pomíjivý pocit, že všechno je v pořádku.

Z venku se do místnosti dere zimní slunce a jeho zkosený paprsek se opírá do mužovy tváře. Ukazuje šediny na spáncích i ve vousech, které tam nebyly, když se loučili naposledy. Anna si poposedne dál. Ví, že stejné paprsky rozzáří bílý pruh vlasů, který se jí táhne

od čela až k temeni. Ví, že dokreslí i vrásky, které se jí dlouho vyhýbaly. Vojta jí pohladí ruku a Annina dlaň přejeđe po mužově vláčné tváři.

Ze světnice Mojmíra se ozve volání.

„Aničko, mohla bys?“ Anna vstane z Vojtova klína. Spiklenecky na sebe pohlédnou a zasmějí se. Vzpomínka je vrací do časů poznávání a namlouvání.

Anna míří ke tchánově světnici. Vojta ji následuje. Stojí mezi dveřmi. Pozoruje, jak jeho žena pomáhá starci posadit se, jak mu podává nočník a pak se odvrátí k oknu, aby se po doznění přerušovaného ševelení s lehkým úsměvem vrátila k jeho posteli, podala mu lavor, pomohla mu umýt se, učesat a obléknout. Vojta neví, co má dělat. Měl by pomoci, ale netuší jak. Mísí se v něm rozpaky i obdiv k Anně, která všechno činí s přirozeností a lehkostí. Pomáhá jí alespoň dovést otce ke stolu. Zlobí se na jeho slabé nohy, oddechování, bolestné sykání. Cítí bezmoc. Brání se náporu zlosti, že tohle se děje právě jeho otcí.

Když Mojmír dosedne, každému zvlášť poděkuje. Potírá okoralý krajíc chleba posledním kouskem klobásy, aby do něj otiskl vzácnou chuť. Shrnuje drobečky do dlaně a vkládá je do kapsy.

„Už sis odpočinul? Dospal ses?“ ptá se starostlivě syna.

Vojta se smutně pousměje. „Mohlo to být lepší. Ale hlavně že už jsem zase doma.“

Když dosnídají, Anna sklídí ze stolu a usedne zpět. Vojta se natáhne pro tornu a vyndává z ní náčrtník a barvy. Zarazí se a spěšně je vrací zpátky. Anna si toho všimne a odvrátí zrak. Vojta znovu zaloví v torně. Vytáhne krabici čokolády, čaj v olověném obalu, pečené maso v konzervě a plechovku černé kávy. Vedle

potravin položí knihu s obrázkem horolezců na sněžné pláni s italsky psaným titulem. Narovná vlhkem pokroucené listy. „Udělá Františkovi radost. Jen mu ji budu muset přeložit.“

Anna uchopí knížku a krátce v ní zalistuje. Pak ji přejeđe hřbetem ruky a podá Mojmírovi. „Františkův klukovský sen. Hory, ledovce, dobrodružství...“ povzdechne si.

Vojta se semknutými rty pokračuje v přerovnávání torny. Anně podává hedvábný šátek. Je tak jemný. Dřív by rozradostněné Anně vyklouzl z ruky, ale teď se zachytil o zhrublou kůži na jejích dlaních. Je krásný. Ručně malovaný. Tak moc by z něj chtěla mít radost.

Před otce pokládá plechovou krabičku. Zvědavě ji otevře a přičichne si. Rozzáří se. „Pravý tabák!“

Anna přináší Mojmírovi fajfku. Tchán ji obřadně naplňuje. Dbá, aby ani drolek nepřišel nazmar. „Však mě už ty sušený bramborový slupky málem odnaučily kouřit. A o tý náhražce z bukového nebo maliníkového listí darmo mluvit,“ libuje si.

Vojta otci zapaluje. Anna rozevřenou dlaní rozhání dým. Mojmír labužnický vdechuje kouř. Zakuckání rychle zažehná, aby nebyl ukrácen ani o vteřinu požitku. „Nikdy jsem nezapochoval, že se vrátíš,“ Mojmír si spokojeně prohlíží syna. „Tak povídej.“

Vojta se znovu přehrabává v torně. Vyndává medaili a pokládá ji do středu stolu. Mojmír ji bere do rukou, obrací ji, mhouří oči a důkladně si ji prohlíží. Uznale pokyvuje hlavou.

„Z Itálie. Za statečnost,“ upřesňuje Vojta.

„Mám z tebe radost, synku,“ Mojmír medaili podává ženě. Anna si ji krátce prohlédne. Cítí dotek chladného kovu, odloží ji.

Vojta přechází po místnosti a hledá pro ni vhodné místo. Nachází ho za sklem příborníku. Vrací se ke stolu. Stiskne ženinu ruku. „Všude vládne nepředstavitelný chaos. Každou chvíli se někdo vrací. Hlavně z Ruska.“

„Napíšou pár vět - vojín František Soukup je ne-zvěstný. Tím to pro ně končí,“ posteskne si Anna.

„Ani Červený kříž nepomohl,“ dodává Mojmír.

Vojta vstává. Tyčí se nad stolem. Hovoří nahlas. Pečlivě vyslovuje každé slovo „Teď se do toho vložím já. Ani v nejmenším nepochybují o tom, že ho najdeme.“

Anně se ulevilo. Tohle potřebovala slyšet. Její muž zkrotil všudypřítomnou nejistotu a dokázal dát křídla naději.

Zdá se, že dým linoucí se z Mojmírovy fajfky začal tvořit harmonické obrazce.

Vojta si oddechl, že nezazněla otázka: „Živého?“ Anni-na úleva však není nakažlivá.

Tam, odkud se vrátil, toho příliš zažil i slyšel. Zaplavuje ho sebelítost. Nejistota. Pochybnosti. Jsou o to větší, oč více se snaží být navenek silný a přesvědčivý. Pokouší se tyto nové pocity zapudit. Je zaskočený tím, jakého urputného protivníka v sobě má. Nedopustí, aby na něm někdo poznal slabost. Povzbudivě se usměje na ženu a otce. Tolik jim dluží, tak moc, že to snad ani všechno nemůže splatit.

Odchází do kolny. Tam může být sám se sebou. Od úst se mu linou obláčky páry. Bere sekyru a polínka. Jeho prsty zapadají do míst s letitými prohlubněmi, které samy vytvořily na topůrku. Ztrouchnivělý špalek se pod každým úderem zaklátí. Námaha vyplavuje po kouscích to, s čím si neví rady.

Je zpocený. Na čelo se mu přilípl pramínek vlasů a svou vlhkou tíhou umíněně padá zpět, ačkoliv ho

Vojta ramenem odhazuje. Na tvářích se mu zachycují odštěpky dřeva. Neví, jak tu je dlouho, ale když odchází a dívá se na kupku srovnaných polínek, vnímá úlevu. Zatíná sekeru do torza špalku a vrací se do kuchyně.

„Nachystal jsem ti otop,“ prohodí k Anně.

Žena mu pomáhá vyklepat z vlasů třísky a podává mu čistý ručník. Na stoličku pokládá lavor s horkou vodou. „V sobotu dorazí Jaroslav,“ připomíná.

Vojta noří obličej do ručníku a cítí, jak se mu zlepšuje nálada.

Kněz

Jaroslav se vrací na faru. Odkrajuje krajíc chleba a maže ho sádlem. Hledí na talíř, ale do jídla nemá chuť. Mne si spánky. Potřebuje si odpočinout. Na nic nemyslet, ale dorážející myšlenky neumí umlčet.

Zná příčinu svého neklidu. Vyčerpání. Nejistoty. Ztráty nadšení. Zpovědnice rezonuje prázdnotou, a pokud do ní přece jen někdo vstoupí, je najednou příliš malá na to, aby pohltila všechna rozhořčená slova. Ulpívají jako svízel, jenž se plazí po plotu u hřbitovní zdi za kostelem. Neví si s nimi rady. S odevzdaností vnímá, jak se vpíjejí do jeho prožitků, které ještě nedokázal zpracovat.

Modlí se, aby mu Pán pomohl zachovat si neochvějnou víru, již nemůže nic a nikdo nahlodat. Ale každý z těch navrátilců a poškozenců, kteří se vydali za ním, z ní nepatrný kousek odnesl a zanechal stopu pochybností. Nebere to konce. Zbytky sil mu ubírá setkání s blízkými těch, kteří již přijít nemohou. Je to jako nedávná epidemie chřipky, jež se převalila světem. Znovu prožívá pocit marnosti a bezmoci. Vyčítá si, že nemá dost argumentů, schopností a vůle tomu čelit. Ba co hůř, je nakažen a neví, jak si pomoci.

Trvá to od té doby, kdy opustil vojenskou nemocnici v Chrudimi a vrátil se na faru, z níž byl počátkem války povolán na frontu. Nahradil ho staříčkový, rozržitý kněz, který měl už řadu let nárok na odpočinek. Zrazovalo ho tělo i paměť, ale farnost nemohla zůstat prázdná.

Jaroslavovi se nedaří vpravit do dříve zaběhnutých kolejí. Ty, kteří za ním chodí s podobnými pocity, utěšuje. Je přece přirozené, že už nikdo a nic nemůže být stejné jako před válkou. Ani teď není lehká doba. Bída a nedostatek se nevzdávají. Ale konečně je mír a mladá, svobodná republika dává naději na lepší život.

Jsou to hezká, optimistická slova. Ale ta nestačí. Možná je na chvíli utěší, ale nenakrmí, nezacelí válečná zranění na těle a na duši, a už vůbec nevyplní prázdná místa po těch, co se nevrátili.

Co si má počít s těmi, kteří za ním chodí, aby je vypsal z církve? Jak to zastavit, když se nedostává slov? Hovoří s nimi o unáhlenosti. Bojuje o čas. O odklad. Jak ale může soupeřit s pachutí střelného prachu? Nevyvanula, stále ještě skřípe mezi zuby a obhajobu Božího milosrdenství taví do neúčinných frází.

Nevzdává to, ačkoliv už tolikrát musel rezignovat. Vpisuje do matriční knihy letopočet narození začínající na číslo osmnáct a čeká už jen na upřesnění dalších dvou číslic.

„Když už selhali lidé, proč nezakročil On?“ žalují příchozí škobrtavými slovy. Jak je otec Jaroslav může přesvědčit, když sám se sebou svádí boj za oživení důvěry ke Stvořiteli a jeho pozemskému dílu?

„Kde byl váš dobrý Bůh?! Díval se na to? Bavil se u toho?!“ křičel na něj nedávno lékárník Zimmermann plný nestrávené zloby. V přesvědčení, že na faře najde viníka, mával u knězovy hlavy dřevěnou berlí. Jediná noha ho neudržela a se žuchnutím dopadl na zem. Jaroslav se mu pokusil pomoci postavit se, ale jeho zraněná ruka mu v tom zabránila. Zadržaný zůstal sedět na podlaze vedle lékárníka.

„Vypíšete i moje děti. Manželka ještě dělá drahoty, ale taky přijde,“ z úst beznohého vytékala zloba a bezmoc.

„Pane lékárníku, to je na delší rozhovor, máme času dost,“ navrhl Jaroslav.

„O co vám jde? Ahá, už vím. Však vy si to s tím vaším Dobrotivým nějak srovnáte, že se vám ovečky rozutekly. A přitom se stihnete postarat, aby vám panděra nesplaskla.“

„Bůh dobrotivý je,“ Jaroslav se snažil, aby to znělo co nejmírněji. „Pravda, spouště věcem nerozumíme, ale připuštěme, že On, ve své lásce k člověku, má právo na záměry, které nám připadají... řekněme nevyzpytatelné.“

„Jak to vy, černoprdelníci, máte jednoduchý! Tahle větička vám stačí jako odpověď na všechno!“ podrážděnost lékárníka stoupala o to víc, oč méně se mu dařilo vstát. „Taky jsi žehnal zbraním, co?!“ zuřil lékárník a jeho pěsti dopadaly na Jaroslava. Síla v nich však chyběla.

Jaroslav si připadal jako školák bránící se nařčení z lumpárny, které se nedopustil. „Vojenští kaplani, kteří to dělali nebo museli dělat, se modlili za vojáky, dávali je do Boží ochrany a milosrdenství.“

Bušení pěstí ožilo. „Lžeš. Další katolický svinstvo! Fláternická lež!“ křičel. Znovu se pokoušel natáhnout pro hůl a postavit se. Zavrávoral a dopadl zpět vedle Jaroslava.

„Církev se modlily za svoje vojáky, za jejich vítězství v boji. Kněží nežehnali zbraním, ale nástrojům, neživým věcem, které sloužily k obraně vlasti,“ vysoukal ze sebe Jaroslav potichu, a ve chvíli, kdy vyslovil poslední slova, si uvědomil jejich nepoctivost. Sám sobě neuvěřil. Jak to může pochopit nešťastník sedící vedle něj s uvadlou nohavicí? Pocítil k lékárníkovi nápor

soucitu. A ten přivolal náklonnost. Přitáhl k sobě židli, vstal a pak se mu podařilo postavit i lékárníka. Opírali se o stůl a přerývaně oddechovali.

„I já tam byl. Je toho tolik, s čím vnitřně nesouhlasím. A ještě víc, čemu nerozumím,“ vyslovil konečně Jaroslav pokorně.

Lékárník zaváhal, dosedl na dřevěnou židli a upřel unavený pohled na Jaroslava. „Myslel jsem, že když na to všechno nebudu myslet, když o tom nebudu mluvit, tak to časem vyprchá. Ale tohle,“ ukáže na místo, kde měla být noha, „mně to vždycky připomene. Je to se mnou. Napořád!“

„Selhalo všechno. Jednotlivci, státy, panovníci! A zdá se, že ani křesťanská víra nepomohla. Taky se ve mně tolik věcí zpěčuje. Hledám odpovědi, ale místo toho přicházejí jen další otázky,“ vyslovil Jaroslav a samotného ho zarazila vlastní otevřenost.

Lékárník se na něj překvapeně zahleděl. Knězovy pochybnosti ho ukonejšily a daly mu pocítit převahu. „Nechcete rozumět, protože byste musel přiznat, že selhal Ten, který podle vás tohle všechno stvořil. To On nás takovýhle udělal. Stvořil zmetky, svoloč. Takže všechna ta hrůza je Jeho dílo! Jeho vina!“ muži se ulevilo. Potřeboval pojmenovat viníka. A tenhle kněz to nebude. Ano, konečně má toho pravého. Je jenom jeden!

Jaroslav se nadechl k odpovědi, cítil povinnost bránit Toho, jehož je služebníkem. Ale lékárník byl ještě všeho plný a nehodlal ho pustit ke slovu. „Nezačínejte mi tu vykládat něco o Jeho nezměrné dobrotě, když člověku daroval svobodnou vůli. To je druhý fláternický zaklínadlo na všechno, to je...“

„Dal nám svobodnou vůli k dobru i ke zlu,“ Jaroslavi se podařilo přerušit lékárníkův příval slov.

„A pak nás s tím tady nechal?! Z mého života se vytratil. Nadobro!“ lékárník už nekřičel. Sípal.

„Rozumím vaší bolesti a zklamání,“ povzdechl si Jaroslav. Urovnal lékárníkův shrnutý oděv. Nebránil se.

„Dáme si čaj z maliníkového listí,“ Jaroslav nečekal na odpověď, z kamen vzal nádobu a nalil tekutinu do dvou hrnků. Jeden položil před lékárníka a sedl si naproti němu. Pohlédl na obraz Krista v Getsemanské zahradě. Chtěl utéct od svárlivého tématu, ale nedalo mu to. „Věřte mi, že to, o čem jste hovořil, mě také znepokojuje.“

Lékárník se natáhl po hrnku a napil se. „Kde jste sloužil?“ nečekal na odpověď a dal se do jednoduché řeči. „Já u jednadvacátého pluku. Odveleli mě hned v lednu do Vysokýho Mýta...“

Stavidla povolila. Popsal události od první chvíle, kdy narukoval. Hovořil o všem, co v sobě měl zakonzervováno, dlouze a podrobně. Pohrával si s každým detailem. Suché rty mu popraskaly. Skončil pozdě v noci. Každé vyslovené slovo z něj sejmulo kousek vzdoru i bezmoci.

Jaroslav trpělivě naslouchal. Uvědomoval si, že pocity, které svými prostými slovy popsal tenhle zmrzačený muž, sám také prožíval a prožívá. Soucit se přetavil v porozumění a sympatie. Když lékárníka vyprovázel, museli cestou často odpočívat. Nespěchali. Společně hleděli na temný obrys lesa, nad kterým svítila obloha plná mihotajících se hvězd.

Lékárník se zastavil a pohlédl vzhůru. Vztyčil jednu berli. Vypadalo to, jako by k obloze mířil zbraní. Zavrával. „Jestli tam přece jenom jsi, ztrestej toho, kdo způsobil válku!“ zazněl jeho hlas do noci. Odmlčel se. Zdálo se, že Tomu nahoře sdělil to nejdůležitější. Teď už mohl promlouvat k Jaroslavovi. „Války podporujou

průmyslníci a bankéři, protože na nich vydělávají. Ničí to, co pak obnoví. Když jsou plné sklady materiálu a banky plné vkladů, tak je zase válka. Tak to je. Tak se na světě hospodaří.“

Měsíční svit obkreslil obrys dvou mužů mířících na rozcestí a zdůraznil jejich zranění. Vítr rozhoupal větve stromů podél cesty.

„Přesto bychom měli důvěřovat Božímu řízení, i když mu mnohdy nerozumíme,“ neodpustil si Jaroslav.

Lékárník byl zabraný do svých úvah. Ještě neřekl všechno. „Mocní jsou schopni zneužít všeho - ideálů, vlastenectví, víry, techniky. Světovou moc mají v rukách šílenci. Udělají to, co si usmyslejí, nikdo jim v tom nezabrání. Nikdo, ani ten váš papež proti tomu nic neudělal.“

„Není všemocný.“

Lékárník se pohrdlivě uchechtl.

Jaroslav se nenechal vyvést z míry. „Nutno přiznat, že Řím má velkou moc. Možná až příliš. Všechny reformistické snahy považuje za útok na svoji celistvost a na moc papeže. Samostatnému státu by slušela církev, která by si našla cestu zpátky k lidem. Obnovila důvěru.“

Lékárník překvapeně pohlédl na Jaroslava. Knězova zdravá ruka mávla ke hvězdám. „Velkolepé dílo. Tohle nevzniklo jen tak pro nic za nic, aby to pak bylo zmařeno.“

Lékárník se zastavil a zaklonil hlavu. „Nutno přiznat, že tohle se povedlo,“ do jeho hlasu se vrátila smířlivost.

„Jednou budeme zírat, jaké úžasné věci jsou nám tam nahoře nachystány. Co oči neviděly, co uši neslyšely... Teď spouště věcí nerozumíme, ale až nám jednou bude dáno to pochopit, budeme zírat na nekonečnou Boží dobrotu.“